

Življenje.

Pomladanska slika. — Spisal I. E. Rubin.

In zopet je zašumel gozd po dolgem zimskem spanju, kot da se je zbudil iz smrti. Umorila ga je bila jesen, oropala ga vsega. Pobelila ga je zima; pod mrzlimi sneženimi kapami so se priklanjali vrhovi njegovih dreves. In ni ga bilo življenja . . . Edino smreke so visoko dvigale svoje vrhove kot živa znamenja vstajenja, kot simboli upanja. Stari hrasti pa so molčali, hm, saj niso trpeli prvo zimo. Nizki pritlikavci, gabri, s svojimi rogovilami niso dali od sebe nikakega znamenja življenja. Če so senice sedle na njihove veje, ali če so vrane kričale po njih, se je kvečjemu prožil sneg z vej, drugače pa je bilo vse mirno. To je bila zima —

A danes je marčev dan. Tako zgodaj ni bilo pomladi dolgo dolgo let . . . A letos se je tako nenadoma omililo nebo, južni vetrovi so prinesli življenje — pomlad. Ti krasna pomlad! Kdo bi te ne pozelel! In komaj je bil marec tu, že je bilo vse pomladanje. V daljavi so se svetile v pomladanskem solncu ledene gore — a to je bilo tam daleč; tu pa okoli mesta po tratah — živa pomlad. In zašumel je gozd . . . Kot da je čutil, kaj se bliža. Pomlad! Zelene smreke so živeje, enako hrepenečemu valovju, dvigale in spuščale svoje goste, temne veje v glasnem, dolgem šumenju. Celo stari hrasti so se zgenili, hm, saj niso dočakali prve pomladi. Gabri pa so razprostirali veje, kot da prosijo listja in popkov nanje. V vrhovih se je čulo tisto milo, tako dolgo že ne slišano šumenje, ki ga dela prijazen veter v vejah.

In vse se je vzveselilo, da je bila pomlad. Staro in mlado je vzdihnilo: — Ah, vendar! . . .

* * *

Kazimir Obavnik je sedel na stolu poleg postelje z naslonjeno glavo. Tudi on je čul, kaj je zunaj. In tudi čutil je moč narave.

Danes je lažje zapustil posteljo, da, čisto lahko, in čutil je v sebi nekdanjo moč. Kar je bil zdravnik konstatiral jetiko, je čutil v svojih nogah nekaj težkega, a sam ni vedel — saj ni mogel verjeti — ali je res tako slab, ali se mu le zdi zato, ker je rekel zdravnik. Ni mogel verjeti, da je res . . . A ko je stopil samozavestno na tla, češ, saj mi nič ni, to je le slabost iz prehlajenja — tedaj je začutil po celem životu onemoglost in zgrudil bi se bil, da se ni ujel za mizo ali za stol, kar je bilo pač najbližje. — No danes je bilo drugače; stopil je na tla in se čutil močnega, zelo močnega. Tudi noge so bile trdne. O blažena pomlad!

In zaželel je vun. Vstal je in jel iskati obleke. Po ulicah so mimo okna hiteli ljudje semintja; vse je bilo živo.

„Hm, glej“, je rekel, „vse gre vun na prosto!“

Kazimir Obavnik je stopil pred zrcalo. Zazeblo ga je. Ta obraz! Bil je dvaindvajsetleten mož — brez življenja. Globoko vdrte sive oči, bleda lica, tiste kosti, moleče iz obraza, suha brada, bleda ustna in dolgi, beli zobje — vse je dajalo njegovemu obrazu nekak mrtvaški izraz. Samega sebe ga je bilo groza.

„Kaj bodo rekli ljudje, če se prikažem mednje?“ Ta misel mu je šinila v glavo. — „Hm, kaj? Nič!“ je pomislil. „Kaj me briga! Ali jaz nisem človek?“

In zavihal je s koščnimi prsti svoje redke črne brke, ki so se pa takoj zopet pobesili v prejšnjo lego. Tudi lase je poravnal z glavnikom, čeprav niso hoteli stati po njegovi volji, ampak so se nekako leno polegli zopet nazaj. In potem je pripenjal hitreje in hitreje zavrtnik, ovratnico, sploh vse, kakor se že napravlja polgosposki, recimo inteligen ten človek . . .

* * *

Kazimir Obavnik je živel v mestu brez posebne službe. Da si ga srečal na ulici, ga nisi mogel prišteti k nobeni vrsti ljudi, ki si jih morda že kdaj poznal. Njegov obraz je govoril drugače, in obleka drugače, in njegovo vedenje drugače — pa ugiblji, če moreš. Naštel bi bil vse vrste uradnikov, kar jih premore okrajno sodnijsko mesto, pa bi še zmignil z ramami, češ: Vrag vedi, kdo je to? — No tedaj je bil še zdrav. Kazal se je tuintam in povsod nastopal tako, da je nehoté zbujal zanimanje. Bil je sploh znan celemu mestu, starim ženam in mladim gospodičnam in tudi višjim glavam. Nekateri so ga imeli za velikega umetnika, ki se pa ponižno skriva med vsakdanjimi ljudmi in povsod tudi nastopa tako tiho in mirno, da ga nihče ne spozna, da se nikomur ne izda. No pa naj je bil to ali ono, glavna stvar je, da je imel denar in to edino je zanimalo vse. Tudi nosil se je dovolj lepo. Nastopal je v črnem površniku in v salonski suknji, kar ni bilo običajno niti pri boljših gospodih. In vsi so menili, da čaka službe, a on se ni zglasil niti pri sodišču niti pri advokatu niti ni občeval mnogo z ljudmi različnih državnih služeb. Sploh čuden človek. Veljal je za lepega. Belega obraza je bil, zala rdečica ga je pokrivala, ki je zdajpazdaj nekako ognjeno zaplamtela; postave je bil srednje. Kratko, ljudje niso našli na njem ničesar, da bi

rekli: — Prav lep človek bi bil, ko bi tega in tega ne imel. Ne, ampak sploh so mislili, da je Kazimir Obavnik prav lep — samo

Kraljica majn

nekako ponosen. To zadnje pa je bila le sodba žensk, no, in kje ne najde njihovo oko napake!

Nekoč so začeli govoriti, da se je vanj zagledala davkarjeva hči, on pa da ljubi sodnikovo mlajšo hčer, da pa dvori še celi

ljudje so vedeli, da kar gredoč slabi in slabi... In res, nekoč je obstal, da je bolan. Potem pa je prišla zima, in meščani so z meščankami vred sedeli doma. Po ulicah je bilo vse prazno; cel predpust so se pripravljali za en edini ples, ki ga je priredil gospod sodnik. Kazimir Obavnik pa je bil obležal, in okrajni zdravnik je konstatiral jetiko. To je bil zadnji glas o njem, potem pa je takorekoč vse utihnilo. Če ga je kdo kje pogrešil, so povedali ravno-dušno: „Bolan je“ — in nihče se ni dalje zanimal zanj.

Da, bil je bolan. — Kot da mu je posegla skrivna roka z nepremagljivo močjo v življenje! Verjel ni, ni mogel verjeti, in vendar je bilo res. In moral je biti v postelji in gledati skozi okno, kako lepo so plesale snežinke v zraku svoj neprestani ples. Pusta zima! In vsako jutro slabše, slabše. Vedno isti resni obraz zdravnikov, vedno isto dvoumno zmajevanje z glavo... In on je vedel vse. On sam ni nič upal... A bil je mlad, tako mlad! Včasih mu ni bilo za življenje; mislil je, da ni vredno živeti. Včasih pa je zopet zahrepenel po njem, zahrepenel z veliko silo. Toda zaman. Bolezen je bila v rodu in vedel je vse, vse... A včasih mu je šinila neka misel v glavo, oblila ga je rdečica, stegnil se je in bolešno vzdihnil: — Ukral si si življenje sam! Ali je moralo tako biti?

a majnikova.

množici drugih — — A to govorjenje je trajalo le začas. V jeseni je namreč bilo našega junaka manj in manj videti zunaj;

rdečica, stegnil se je in bolešno vzdihnil: — Ukral si si življenje sam! Ali je moralo tako biti?

In hipoma mu je stala pred očmi cela slika. Sam je bil svoj tožnik, sam sodnik. Ležal je tedaj vselej mirno in premišljal. Spomnil se je jesenskega večera. To je bil lep večer, kakršnih ima le lepa jesen. Gospôda je imela izlet in se vračala zvečer domov. On je hodil takrat po gozdu in nečesa iskal, menda samega sebe. Vedel ni, kaj in kako . . . Priznaval si je sam, da ljubi, dasi je zasmehoval pogosto vprašanje o ljubezni. Govoril je pogosto, da to pač vse skupaj ni nič: hrepenimo, dokler nimamo, a ko bi dobili, ni nič — torej v resnici ni nič.

In govoril je tako čestokrat prej povse prepričevalno. A tisti večer . . . Stopala sta vstric z Berto sodnikovo, nekaj časa molčé, nekaj časa v pogovoru. Ona se je vedno veselo smejala, a na njegovem srcu je ležalo nekaj težkega. Govorila sta o lepem večeru, da, celo o poeziji gozda, o moči poezije, o moči — ljubezni . . .

In z nekako sladko grozo se je spomnil vselej onega trenutka, ko sta obstala pred hrastovo senco, in je po daljšem molku ušlo njegovim trepetajočim ustnam:

„Gospodična, ali me ljubite?“

„Oho, gospod Obavnik! Kam ste zašli?“ . . .

In ona se je zasmejala ironično, a prav od srca. In šla sta dalje za družbo brez besede. Oh, tisti smeh! Še danes ga pretrse po vseh onemoglih udih, če se ga spomni. In on je res mislil nanjo in upal, upal, in vglabljal se v svojo ljubezen . . . A sedaj — smeh in tisti: „Kam ste zašli?“ . . . Res, zašel je bil menda! Kako ga je to bolelo!

Došli so pojočo družbo. Gospôda se je polpijana obešala drug drugemu na vrat, on je molčal in še vedno čul odmev tistega smeha. Pustil je Berto in ostal sam — v gozdu. Pozno ponoči se je vrnil ves utrujen domov. Pozneje je vsak večer obiskaval gozd — že v pozni jeseni, celo v deževnih, mrzlih dneh si ga je želel — gozda. In včasih se je spomnil na tisti večer, na tisti smeh in iskal je nečesa po gozdu . . . In za par tednov je dobil, kar je iskal — bolezen,

morda — smrt . . . No, saj si je bil skoraj zaželel smrti, toda junaške . . . In neki večer kot da se mu je zasmejala nasproti: Ha, ha, ha, ha . . . Stemnilo se mu je pred očmi in kot da je v trenutku oslabil . . . Gozd je takrat umiral, listje je odpadalo, jesen je rajala svoje plese. In takrat je začel slabeti in potem je bilo vedno slabše. Meščani so nekaj časa ugibali, kaj mu je; no skoraj ga jim je zmanjkalo iz oči, in povsod so ženice govorile, da leži.

Kazimir Obavnik je potem ležal in se spominjal vsega . . . Bil je brez nad, a zopet je upal bolj in bolj. Saj se je bližala zelena pomlad. Gledal je v bodočnost in upal je vanjo in bal se je je. Hotel je biti junaški, a spoznal je, kako je slab.

„Kaj hočete?“ je govoril včasih, kot da zre pred seboj naravne moči, in je stiskal pesti tako slabotno. Zadnji čas je vedno lezel iz postelje in poizkušal svoje moči.

„Še je v meni življenje“ — je prigovarjal samemu sebi; a zopet je z nekakim pomilovanjem samega sebe zrl na ulico, koder so hiteli ljudje — —

Danes pa je lep marčev dan. Začutil se je nenavadno močnega. Kaj bi ne? Vse po ulicah je vpilo: — Pomlad, pomlad! Ljudje, živali, ptice, vse . . . In skoraj se mu je utrnila solza, ko je slonel ob svoji postelji, ki se mu je zdela nekako orodje za njegovo trpinčenje. In v nekakih novih močeh je vstal, oblekel se in polezel iz sobe . . .

* * *

Radovedno je pogledal po ulicah gori in doli. Ljudi vse polno. Zdelo se mu je, da mu je površnik zelo ohlapen na telesu; čutil je tudi, da mu je klobuk nekam globoko padel na čelo, ko je sicer vendar ostal visoko na glavi. Opiral se je na palico, a danes se je opiral zares. In zdelo se mu je, da ga vsi gledajo.

In vsi so hiteli mimo njega. Mlade meščanke so se nekako radovedno ozirale vanj, a on jih je pogledoval tako tako — sam ni vedel, kako. Hiteli so mimo starci in starke, vse, kar je prespalo zimo.

On je hodil počasi. Zdel se je sam sebi živa smrt. Vun, vun iz zidovja, iz mesta! In spomnil se je svojega nekdanj tako ljubljene gozda in z nekakim hrepenjenjem je hitel k njemu. Zdajpa zdaj je zavel golju-fivi pomladanji veter, in zazeblo ga je, da se je ves stresel. In še bolj je hitel. Zazdelo se mu je celo, da mu ni nič. Dihal je težko, a moči je čutil mnogo v sebi — in stopal je krepkeje. Obrazi, ki so ga srečavali, pa so se mu zdeli mrzli, hladni kot zima. Vsi, se mu je zdelo, ga prezirajo, vsi ga pogledujejo nekako boječe kot bi hoteli reči: — Glejte, Kazimir Obavnik — na poti v grob . . .

In spešil je korake, da bi čim prej prišel iz ulic, izmed ljudi, teh brezčutnih ljudi, ki so mu vzeli vse, ki nimajo zanj ničesar. Bal se je posebno dveh oči, tistih dveh oči . . . In hitel je iz mesta, kot da gre v življenje po življenje. Začutil je v sebi čudno moč.

Prišel je v brezov gozd. Travniki se je razprostiral pod njim, in doli v dolini je ležalo nekako megleno mesto. Solnce je plavalo že visoko in sijalo milo milo. Hladen veter se je igral po mladih brezah in vil njihove veje kot kodre mladih deklic. Pod njimi so se bili razcveli v nešteti množini temnomodri žafrani in pomladnji podleski; tudi trava je že zelenela. Po drevju so žvrgolele ptice.

Ozrl se je naokoli. — Tako krasno jutro si dal ti, Bog, prirodi pomladanji! To je življenje, ah, življenje! — Potegnil je globoko vase zraka, a zbolelo ga je vse . . .

Postal je ob bližnji klopici. In polotila se ga je nekaka nejevolja. V sebi je čutil grozno utrujenost. Dokler je hodil, ni čutil tega, a zdaj, ko je postal, so mu odpovedale naenkrat vse moči. Zgrudil se je na klop in poniknil glavo . . .

V obližju se je igrala mlada pestunja s petimi svojimi varovančki. Otroci so letali med brezami, trgali cvetice in veselo skakali; sicer pa je bilo vse mučnotiho. Mimo je prišel gospod z mlado soprogo, potem je pridrsal starec. Zanj se ni zmenil nihče,

pogledal ga je vsak z vprašujočim pogledom: — Koliko dni še? . . .

Njega pa je bolelo. Nad njim je šumel gozd. To je bil isti gozd, popolnoma isti gozd. On se je spomnil vsega. Tistega usodnega večera, ko je spoznal svojo prevaro, in potlej nešteti jesenski večeri, ko je iskal po gozdu svoje izgubljene ljubezni . . . In pretresel ga je spomin. Ni si več želel gozda. Zdel se mu je oduren. V njem je še odmeval tisti njen smeh, pohajali so po njem izgubljeni jesenski večeri, tavalno je po tem gozdu njegovo izgubljeno življenje in se skrivalo kot senca za debela. On je pač brez življenja. In vendar okoli in okoli je življenje. Jasno nebo, pomladanje solnce, travniki, ptice, cvetice, vse, vse. Nešteto pajkov, mušic in kdove česa še je priklicalo solnce iz zemlje in vse mrgoli, vse živi . . . O, kako je hipoma zopet zahrepenel z vsemi močmi po življenju! Zdelo se mu je, kot da vse stvari dvigajo proti nebu svoj obraz in prosijo Stvarnika življenja. In tudi v njegovem srcu je vstajala pobožna jutranja molitev z globoko željo po življenju. Oči so se mu živeje zasvetile, stopil je na noge in zaklical: „Življenje, Stvarnik, življenje!“ In stisnil je pesti, kot da hoče udržati nekaj, kar mu hoče — uiti. —

Objelo ga je grozno hrepenenje. Misli je, da mora dobiti nazaj življenje, katero je izgubil. A moči ni imel nič. V njegovem srcu je vstala zdaj tiha želja: — Ah, daj mi življenje! zdaj zopet živa zahteva: — Jaz naj živim, moram živeti! A ni bilo odgovora. Le gozd je enakomerno šumel.

Na obrazu bolnikovem so se pokazale bolesterne poteze. V vse vliva to božje solnce novega življenja, a iz njega kot da ga sesá. In kdo bi ne hrepenel po življenju? Mi hrepenimo po tem, česar nimamo. In on ni imel več življenja. Čutil je to, dasi tajil sam sebi. Zaupno je obrnil oči proti jutru, češ:

— O, prideš nazaj in jaz te bom objel in živel s teboj, moje življenje! — A skoraj je bil zopet prepričan, da je prazna njegova nada.

Mimo njega je smuknil črn kos in skoraj za njim drugi. Zapel je, kot pravi pesem:

Tam v zelenem bukovju
poje mi, poje črni kos...

Kazimir Obavnik je vstal. Oprl se je na palico in skoraj bolešno zaječal. Ozrl se je nazaj na gozd. Bilo je poldne in povsod je vladala tišina. Kaj je hotel? Z nemirnim očesom je gledal v pomlad in vse mu je pelo grozno pesem:

Pomlad spet prišla bo...

Vse je pelo in on je nehote ponavljal iste besede, a vedno le prvo vrsto, druge pa se je bal, kot zločinec obsodbe. Bil je to grozen trenutek, in ni ga bilo človeka blizu. — Da, prišla boš! je ponovil in se jel

pomikati po poti navzdol. Čul je isto zapeljivo gozdno šumenje za seboj, ki ga je včasih v jeseni vabilo vase. In zbal se ga je. Sicer je pa ljubil vse, vse... Želel je uživati to lepoto. S podvojenimi močmi je želel. Zaman!

Vračal se je v mesto, poslavljal se je od vsega. Jutranji zrak mu je padel težko na prsi. Sam sebi je bil težak, neznosen. Po ulicah zopet isti obrazi, isti pogledi, prorokujoči mu smrt...

Ponosno se je dvigala v mladem jutru cerkev, njen visoki križ se je blestel v solnčnih žarkih. On je lezel dalje, ozrl se na cerkev in izginil v njej...

Pravili so, da je kmalu potem umrl.

Roma la santa.

6.

Kaj hrumite proti sveti Romi,
krčevite dvigate pesti?
Kaj vam v srcih, vse ljubezni tujih,
srda divjega vihar besni?

O klevetniki! V brezumnih mislih
strastni se razjeda vam razum!
Nikdar ne doseže vaša roka
do Gospoda neštevilnih trum!

Čujete, kako po sveti Romi
bojni se glasi glušeči krik?
Iz grobišč, izpod oltarjev božjih
dviga ob svetniku se svetnik...

Zmagovite mučeniške trume...
Glejte, vstajajo nad vas grozeč...
Ni v krvavih zmogel jih arenah
leva zob ne rablja silni meč!

In nad mestom dviga angel božji
maščevalno rôko, blisk v očeh — —
Le hrumite proti sveti Romi,
vi klevetniki ste mu v posmeh!

M. O.

